

**REVISTA “BASARABIA ECONOMICĂ” – SURSĂ VALOROASĂ
PENTRU CERCETARE ECONOMICĂ**

Dr. Silvia GHINCULOV, Academia de Studii Economice a Moldovei, Biblioteca Științifică

Abstract: „*Basarabia Economică*”: revistă socială, economică, statistică și financiară” constituie o sursă informațională de prestigiu referitoare la perioada imediat următoare după Unirea Basarabiei cu România din 1918. Creșterea economică și ridicarea nivelului de trai al populației basarabene din perioada dată constituiau o problemă de mare responsabilitate. Studiul vine să fixeze evenimentele din ținut, pe tot parcursul anilor respectivi, să înregistreze toate aspectele de conținut, toți participanții la evenimente etc., contribuind astfel la implementarea în circuitul științific a documentelor inserate în paginile revistei. Prezenta lucrare bibliografică oferă informații prețioase, care permit reconstituirea tabloului amplu al profilurilor economice din acea perioadă, al preocupărilor agenților comerciali, proprietarilor și micilor negustori, precum și prețioase date statistice referitoare la aceste activități.

Cuvinte cheie: revistă „*Basarabia Economică*”, bibliografie, istoria Basarabiei, economie, biblioteca.

În ultimii ani, au apărut mai multe lucrări ample dedicate istoriei Basarabiei, în special perioadei interbelice. După cum apreciază istoricii, această perioadă este una dintre cele mai dramatice și, totodată, plină de glorie, când poporul român dintre Prut și Nistru și-a expus ferm opinia privitoare la soarta sa. Și a făcut-o într-un moment al istoriei proprii și mondiale deosebit de dificil. România era un regat învins, supus unei păci umilitoare și înrobite economic.

De ce ar fi vrut basarabienii să fie părtași la toate acestea? Pe ambele maluri ale Prutului, au existat conducători care și-au asumat orice sacrificiu pentru înfăptuirea idealului național. Generația de la 1918 nu a rămas în istorie ca fiind una pragmatică, prudentă, diplomată. În momentele-cheie, a înlocuit aceste noțiuni cu unele izvorâte din conștiința proprie: demnitate, identitate, ideal” [3].

A fost nevoie de Teofil Ioncu, un nume aproape uitat acum, care în cadrul Congresului Popoarelor din Rusia la Kiev, susținea că „...națiunea moldovenească nu există. Numele Moldova, moldoveni este numai teritorial, dar nu național, iar dacă noi numim moldovenești cuvintele și organizațiile noastre, facem asta numai din punct de vedere tactic, fiindcă cuvântul român sună prea aspru la urechile vrăjmașilor noștri” [1].

În acești ani (1918-1940), a fost adoptată Constituția și realizate mai multe reforme importante: reforma învățământului, reforma administrativă, reforma agrară. Pulsul vieții din acea perioadă perpetuă în mai multe publicații cotidiene, una din ele fiind catalogul „Presa Basarabeană

de la începuturi până în anul 1957”, rezultatul unei munci enorme a colectivului Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” [2], în care regăsim toate titlurile publicațiilor periodice din această perioadă din domeniul economic. Cercetătorii urmează încă să valorifice acest tezaur scris.

Lucrarea „Revista „Basarabia economică” (1919-1940): cercetare bibliografică” [4], este concepută să contribuie la identificarea studiilor și cercetărilor din domeniul economiei. „Basarabia Economică: revistă socială, economică, statistică și financiară” constituie o sursă informațională de prestigiu referitoare la perioada imediat următoare după Unirea Basarabiei cu România din 1918. Creșterea economică și ridicarea nivelului de trai al populației basarabene din perioada dată constituiau o problemă de mare responsabilitate. Studiul vine să fixeze evenimentele din ținut, pe tot parcursul anilor respectivi, să înregistreze toate aspectele de conținut, toți participanții la evenimente etc., contribuind astfel la implementarea în circuitul științific a documentelor inserate în paginile revistei.

Primii autori ai publicației „Basarabia economică” au fost Teofil Ioncu, Eugeniu Giurgea, Mihai Chirițescu, Episcop Balamace, Vasile Puiu, ulterior, comitetul de redacție se completează cu încă câțiva membri: Corneliu Antonescu, Gheorghe Ivănuș și Mihail Gușacov. De la anul fondării până în 1930, revista apărea cu titlul „Basarabia Economică” și subtitlul „Revistă socială, economică, statistică și financiară a Cercului de Studii Social-Economice al Basarabiei”. Sumarul includea cercetări și studii pe cele mai actuale teme privind economia regiunii, cu compartimente permanente ce conțineau date statistice și financiare.

Începând cu anul 1930, revista are subtitlul „Buletinul Camerelor de Comerț și Industrie din Basarabia”, redactori ai revistei rămânând aceiași Teofil Ioncu, Eugeniu Giurgea, E.Balamace, Vasile Puiu, care publică, în special, informații cu caracter general din diverse domenii socio-economice, abordate în cadrul ședințelor Camerelor de Comerț și Industrie.

De la bun început, se simte că revista se edita în condiții nefavorabile. Deja în numărul patru (1919), editorii se adresează către cititori: „Greutățile enorme, pe care le avem de întâmpinat cu scoaterea acestei reviste, ne fac să apelăm la bunăvoința dvs. și să vă rugăm a ne trimite costul abonamentului, pentru ca să putem face și noi față tuturor acestor greutăți, și fără nici un beneficiu personal a ne putea ajunge scopul național, pe care-l urmărim, de a răspândi pe cât mai mult posibil și a populariza chestiunile de economie națională. În speranță că țelul ce-l urmărim corespunde întru totul convingerilor dvs., Vă rugăm a primi deosebita noastră considerațiune.” Semnat: Președintele cercului economic al Basarabiei Teofil Ioncu [4, p. 13].

Din cele relatate, observăm că revista a luat ființă imediat după Unirea Basarabiei cu România din 1918, după 106 ani de viață sub dominația rusească, regim care a făcut schimbări pe tărâmul economic și social. Anume aceste schimbări au și chemat la viață revista cu pricina.

Primul autor al primului articol din numărul întâi al revistei analizate este Eugen N. Giurgea, care ne informează despre „Importanța economică a Basarabiei pentru România”, semnalând: „Basarabia..., reîntorcându-se iarăși la Patria-mumă a adus cu dânsa câmpii mănoase, livezi și pomi, vii și lacuri pline cu tot felul de pești, care vor constitui în viitor pentru dânsa ca și pentru țara românească, întreagă, un mare izvor de bogăție națională”. În încheiere, autorul concluzionează: „Din toate acestea putem vedea, deci, că noua provincie este un tezaur de bogăție pentru noi, și nu trebuie neglijat nimic, nu trebuie a lăsa la o parte nici un sacrificiu din partea noastră, pentru ca să ridicăm din toate puterile noastre și din toate punctele de vedere, Basarabia, convinși fiind, că vom face și opera economică și națională” [4, p. 16].

Al doilea autor după numărul, dar și calitatea articolelor publicate în paginile revistei date din anul 1919, este Teofil Ioncu, prezent cu 20 de materiale. Primul – „Impozitul pe venit în Basarabia” - ne-a atras atenția prin descrierea istoricului impozitului pe venit în Rusia, introdus parțial în 1812, sub forma dării procentuale progresive asupra averilor imobiliare.

Următorul articol - „Asigurarea publică” – care, prin conținutul său, întregește volumul informației cu privire la modul și nivelul de trai al populației basarabene, se deosebește și el prin faptul că demonstrează convingător necesitățile asigurărilor obligatorii și, în general, ale diverselor măsuri menite să ușureze povara celor căzuți la nevoie (din cauza calamităților naturale și a altor incidente).

Greutățile de care s-au ciocnit editorii, semnalate și anterior, se pot intui din faptul că au fost impuși să modifice programul, concepția, periodicitatea revistei. În primul rând, numerele din anul al treilea (1922) poartă un titlu modificat: „Basarabia economică, socială și financiară”, celelalte determinative, din primii ani de ediție, „Revistă economică, statistică și financiară a cercului de studii social-economice a Basarabiei”, fiind suprimate. În al doilea rând, aproape completamente a fost schimbat comitetul de redacție, în componența căruia intrau: Corneliu Antonescu, Gh. Ivănuși, Mihail Gusacov și Eugeniu Giurgea, ultimul doar făcând parte din conducerea revistei primilor ani de existență, în al treilea rând, s-a schimbat periodicitatea ediției, apărând de la această dată, trimestrial.

În septembrie 1936 revista apare cu un titlu puțin modificat - „Basarabia economică: Buletinul Camerelor de Comerț și Industrie din Basarabia” (nr. 9), fără a fi indicat comitetul de redacție, periodicitatea sau altă informație, văzu din nou lumina tiparului. Majoritatea materialelor, spre deosebire de ediția din 1919-1923, apăreau fără semnătura autorilor.

În varianta revistei din anii 1919-1923, problemele economice din Basarabia se studiau prin prisma unui autor, prin analiza situației într-un domeniu concret, fie cultivarea diverselor culturi agricole (grâu, porumb, fructe etc.), fie realizarea producției dobândite sau prelucrarea

mărfurilor respective etc., în timp ce, partea a doua a revistei (din anii 1936-1940), în prim-plan, se află studiile efectuate la nivel de stat, de instituții specializate, cum ar fi Camerele de Comerț și Industrie, Oficiul registrului comerțului etc., care, în mod sistematic, adună, sistematizează și analizează informația economică, legată de diverse aspecte de producere, de prelucrare, de vânzare a mărfurilor, de care dispune ținutul basarabean.

Toate aceste documente, sistematizate în diferite forme: de studii documentare, de tablouri statistice, dări de seamă la diverse niveluri administrative etc., se publicau fără semnătura autorilor, doar cu numele instituției respective. În paralel cu aceste documente, să le numim oficiale, revista publica, desigur, un număr considerabil de articole informative cu privire la situația economică din ținut, de cele mai multe ori, după județe. Astfel, potențialii cititori, răsfoind revista, aveau să se familiarizeze cu multe articole, schițe, studii legate de economia Basarabiei: „Recolta și valorificarea cerealelor în Basarabia”, „Cum se combate specula la Cahul”, „Exportul de vite din Basarabia”, „Situația industriei din județul Hotin” etc.

Cele relatate anterior, credem, vin să mărturisească nu doar despre volumul impunător și veridicitatea informației aduse de revista „Basarabia economică”. Materialul selectat din viața economică a ținutului basarabean, fie chiar dintr-o perioadă destul de modestă (1919-1923, 1936-1940), este de o variabilitate excepțională și de o exactitate convingătoare, calități foarte necesare pentru a fi puse în circuitul științific. Aceste calități se manifestă la consultarea „Părții oficiale” a revistei. În lumina celor spuse, ar fi bine ca specialiștii să acorde atenția cuvenită materialului statistic după județe și orașele județene: Chișinău, Lăpușna, Bălți, Orhei, Soroca, Tighina etc. Anume, în aceste compartimente, este concentrată informația cea mai relevantă referitoare atât la starea economică a regiunii, nivelul de trai al populației, a istoriei ținutului basarabean, în general, cât și la aspectele concrete ale vieții sociale din localitățile (comunele, satele) județelor respective. Aici, doritorii de a cerceta istoria unui sau altui sat, viața unei sau altei personalități etc., vor depista diverse documente referitoare la nivelul de trai, la domeniile de activitate (agricolă, industrială etc.) a populației, la raporturile administrative dintre centru și periferie.

Deosebit de bogat este domeniul de informație statistică: cultivarea celor mai răspândite culturi agricole, prelucrarea și realizarea acestora, starea prețurilor mărfurilor produse în țară etc. Un loc aparte este rezervat depozitării informației referitoare la mișcarea populației și în special a averii cetățenilor. Aceste și alte aspecte, de regulă, se reflectă în paragrafe aparte: „Vânzări și cumpărări”, spre exemplu, unde sunt indicate numele și prenumele vânzătorilor, localitatea și costul obiectului vândut sau în paragrafele „Firme individuale...”, „Firme sociale...” după județe, unde solicitanții vor afla numele și prenumele fermierilor și comercianților, localitatea și numărul de înregistrare a obiectului respectiv.

Esențial este ca solicitanții să știe că, în „Tablourile...” respective, sunt înregistrate toate firmele și toți fermierii din toate localitățile basarabene (după județe) din perioadele date (după luni și ani). Așa că cercetătorii (dar și moștenitorii) au posibilitate să-și documenteze averile (cât și datoriile) moștenite și să cerceteze fiecare caz în parte. Regretabil este însă faptul că aceste date statistice sunt publicate în revista consultată doar din septembrie 1936 și până în iunie, inclusiv, 1940.

Trebuie să se țină cont și de faptul că, în paginile revistei, alături de informația semnalată anterior, doritorii vor găsi documente (articole, studii, comunicări, dări de seamă, ba chiar și legi, decrete etc.), consacrate analizei diferitor teme și probleme, aspecte și domenii din viața socială și politică a regiunii, în ansamblu, cât și a județului, comunei respective. Pentru a confirma cele spuse, precum și cu scopul de a veni în ajutorul solicitanților de a se implica în procesul de studiere a economiei basarabene din perioada dată, reproducem mai jos un șir de titluri de materiale de acest fel din ambele ediții ale revistei: „Problema industriei viitoare a Basarabiei” de E. Giurgea; „Asupra creșterii vitelor în Basarabia sub fosta dominațiune rusă” de Pavel Grossu; „Chestiunea exportului și transporturilor în Basarabia” de E. Giurgea; „Industria uleiului din județul Bălți”; „Activitatea economică în Chișinăul moldovenesc (1436-1812)” de A.S. Weinberg; „Drumurile în Basarabia: din lucrările Federației Camerelor de Comerț din Basarabia”; „Transportul în Basarabia în discuția Uniunii Camerelor de Comerț”; „Situația economică a județului Cahul pe anul 1936”; „Activitatea Camerei de Comerț din Cetatea-Albă”; „Starea economică a județelor Lăpușna și Orhei în anul 1936”; „Problema comunicațiilor în județul Cahul”: „Problemele viticulturii basarabene: Filtrarea vinurilor. Falsificarea vinurilor. Marcarea vaselor...”; „Darea de seamă asupra activității Camerei de Comerț și Industrie din Chișinău în cursul anului 1937” și în cursul anilor 1938-1939; „Caracterul industriei și comerțului din Ținutul Nistru”; „Drumurile basarabene”; „Situația economică a Sudului Basarabiei”; „Un muzeu economic la Cetatea-Albă”; „Decretul-lege pentru înfrânarea și deprimarea speculei ilicite” etc.

Lista e prea întinsă, și totuși, ea nu reflectă toate aspectele din activitatea economică a ținutului și, cu atât mai mult, nu se referă la toate județele, comunele, satele țării. Dar și scopul urmărit a fost mai modest: de a-l cunoaște pe cititorul-cercetător cu posibilitățile informaționale ale lucrării ce o are în față și, lăsându-se molipsit de ele, să treacă la consultarea compartimentului bibliografic, de unde se va alege cu întregul volum informațional al revistei „Basarabia economică”.

Lucrarea Revista „Basarabia economică” (1919-1940): cercetare bibliografică oferă informații prețioase, care permit să reconstituim tabloul amplu al profilurilor economice din acea perioadă, al preocupărilor agenților comerciali, proprietarilor și micilor negustori, precum și prețioase date statistice referitoare la aceste activități. Pentru facilitarea regăsirii informațiilor

sunt elaborate Indexul tematic și Indexul de nume. Sperăm ca această publicație să servească ca suport cercetătorilor, studenților și tuturor celor interesați de istoria economiei Basarabiei.

Fondurile documentare ale Bibliotecii Centrale „Andrei Lupan”, a Academiei de Științe, ale Bibliotecii Naționale și ale Bibliotecii Arhivei Naționale păstrează colecții incomplete ale revistei, care datează cu anii 1919-1924 și 1937-1940. Perioada 1925-1935 nu atestă niciun număr al revistei. În bibliografie, au fost reflectate articolele publicate în numerele revistei începând cu anul 1919 până în anul 1940.

O parte din articolele care se conțin în lucrare pot fi consultate în direct pe internet, în colecția revistei „Basarabia Economică”, deținută de Biblioteca Națională, parte integrantă a Programului Național „Memoria Moldovei” și a Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica, ce oferă acces integral la moștenirea culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, alte documente patrimoniale depozitate aici. Sperăm că, în curând, vom avea o bibliotecă digitală a tuturor numerelor ce se mai regăsesc încă în alte biblioteci.

Bibliografie:

1. *Istoria românilor. De la independență la marea unire (1878-1918)*. București: Editura Enciclopedică, 2001, p. 482. ISBN 9734504304.
2. *Presa basarabeană de la începuturi până în anul 1957: Catalog*. Alcătuitor și culegere computerizate: Margarita Șcelcikova; Ediție îngrijită de Lidia Kulikovski. Chișinău: Epigraf, 2002 (Chișinău: Tipografia Centrală). 620 p. ISBN: 9975-903-57-6
3. SUVEICĂ, S. *Basarabia în primul deceniu interbelic 1918-1928. Modernizare prin reforme*. Ch.: Pontos, 2010. ISBN 9789975510707.
4. ȘPAC, Ion, GHINCULOV, Silvia. *Revista „Basarabia economică” (1919-1940): cercetare bibliografică*. Chișinău: Tipografia Departamentului Editorial-Poligrafic al ASEM, 2015. 191 p. ISBN 978-9975-75-734-8.